

EVOLUȚIILE SISTEMULUI NAȚIONAL DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

*Ana ZAVALISTÎI,
șefa Secției "Intellectus" și mass-media, AGEPI*

EVOLUTIONS OF THE NATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY SYSTEM

This concise balance sheet of the evolutions registered by the national intellectual property system (IP) and of the role of the staff of the State Agency on Intellectual Property (AGEPI) in the given activity has for an object information of the public opinion and its participation appreciation of the most important achievements in the field of intellectual property obtained in the Republic of Moldova for the space of the year 2008. Being an extremely specialized field, the intellectual property occupies, gradually, that important place in the limelight of the public opinion of our country, it enjoys world-wide.

Este binevenit să menționăm din start că proprietatea intelectuală reprezintă instrumentul cel mai eficient pentru stimularea și propagarea inventivității și creativității, de care societatea modernă devine tot mai dependentă, în special prin brevete de invenție, design industrial, drept de autor și drepturi conexe, mărci, indicații geografice etc. Aceasta este calea cea mai sigură pentru a preveni și combate concurența neloială, a ordona piața de produse și servicii și a obține rezultate pozitive în lupta pentru respectarea unor drepturi exclusive, împotriva contrafacerii și pirateriei.

În diapazonul impunător al activităților AGEPI, pe primul plan s-au înscris procedurile de examinare a cererilor și cele de acordare a protecției juridice pentru obiectele de proprietate intelectuală (OPI), consolidarea cadrului normativ-legislativ, examinarea și înregistrarea contractelor de transmitere a drepturilor de proprietate intelectuală, actualizarea statutului juridic al obiectelor protejate, examinarea litigiilor apărute în procesul examinării și valorificării OPI, efectuarea controalelor în scopul aprecierii legalității în procesul de valorificare a operelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe etc.

Astfel, în anul 2008 la AGEPI au fost depuse 7918 cereri de înregistrare a OPI, dintre care 331 de cereri de înregistrare a obiectelor ocrotite de dreptul de autor și drepturile conexe și 7587 de cereri de înregistrare a obiectelor de proprietate industrială. Dintre acestea de pe urmă, 2017 (27%) cereri pro-

vin de la solicitanți naționali, iar 5570 (73%) – de la solicitanți străini. Cele mai solicitate OPI rămân a fi mărcile – 6808 cereri, dintre care 1581 de la solicitanți naționali și 5227 de la cei străini, urmează desenele și modelele industriale ale căror indicatori constituie, corespunzător, 380 de cereri – 72 de la solicitanți naționali și 308 de la cei străini, denumirile de origine – 7 cereri de la solicitanți străini, invențiile – 292 cereri (272 de la solicitanți naționali, 20 de la cei străini), brevete de scurtă durată – 45 de cereri, modele de utilitate – 23 de cereri și soiuri de plante – 32 de cereri (majoritatea absolută de la solicitanți naționali).

Numărul cererilor de brevet de invenție depuse de solicitanții naționali a crescut în cei 16 ani de la fondarea Agenției (1993-2008) în mod constant și constituie la ora actuală cumulativ 5136 de cereri.

În urma examinării cererilor, în anul 2008 au fost eliberate 2478 de titluri de protecție. 1774 din ele se referă la mărci, 250 – la brevete, 12 – la soiuri de plante, 24 – la modele de utilitate, 88 – la desene/modele industriale, 330 – la opere protejate prin drepturile de autor și conexe.

La 1 ianuarie 2009 pe teritoriul Republicii Moldova erau valabile 45000 de mărci internaționale înregistrate prin procedura Aranjamentului de la Madrid, circa 3400 de înregistrări ale modelelor și desenelor industriale prin procedura Aranjamentului de la Haga, circa 800 de denumiri de origine înregistrate prin procedura Aranjamentului de la Lisabona, 952 de brevete naționale și 2313 brevete eurasiatice.

Ca și în anii precedenți, cele mai active instituții universitare în domeniul brevetării invențiilor au fost: USM, UTM, USMF „N. Testemițanu” etc. Din cadrul Academiei de Științe a Moldovei s-au evidențiat: Institutul de Genetică și Fiziologie a Plantelor (19 cereri și 14 brevete), Institutul de Fizică Aplicată (18 cereri și 18 brevete); Institutul de Chimie (13 cereri și 10 brevete), Institutul de Inginerie Electronică și Tehnologii Industriale (12 cereri și 6 brevete), Institutul de Energetică (9 cereri și 1 brevet), Institutul de Microbiologie și Biotehnologie (7 cereri și 7 brevete).

În anul de bilanț, în vederea realizării eficiente a prevederilor legislației din domeniul drepturilor de autor și conexe, AGEPI a continuat cu perseverență controalele privind legalitatea valorificării exemplarelor de opere sau fonograme pe teritoriul Republicii Moldova. Ca urmare a acestor controale, au fost întocmite și transmise instanțelor judecătorești 138 de rapoarte de expertiză (105 – pe cauze administrative și 33 – penale) și transmise instanțelor judecătorești 94 de procese-verbale. Concomitent, au fost ridicate 3016 exemplare de opere sau fonograme presupuse a fi contrafăcute, inclusiv DVD-uri, CD-uri, VCD-uri, VHS-uri, MC-uri și HDD-uri.

În scopul asigurării unei comercializări legale a operelor audiovizuale și a fonogramelor înregistrate pe compact discuri, casete audio-video, au fost eliberate 936684 marcaje de control.

Anul 2008 se caracterizează prin schimbări importante în domeniul legislației de proprietate intelectuală. Necesitatea ajustării normelor de protecție a proprietății intelectuale la standardele Uniunii Europene, prevăzută în Planul de Acțiuni RM-UE, și a lichidării decalajului dintre prevederile legilor vechi și starea de lucruri care s-a format în perioada aplicării acestor acte legislative a condus la elaborarea de către AGEPI și adoptarea în ultimii doi ani a 6 proiecte noi de legi în domeniul PI: Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale, Legea privind protecția mărcilor, Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate, Legea privind protecția invențiilor, Legea privind protecția soiurilor de plante. Legea privind drepturile de autor și conexe urmează să fie adoptată în anul curent.

Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate este inedită pentru Republica Moldova. Punerea ei în aplicare va crea condițiile pentru accesul produselor autohtone marcate cu aceste OPI pe piața comunitară, va contribui la realizarea unei serii de strategii adoptate de Guvernul Republicii Moldova.

Pentru prima dată în legislația națională sunt formulate prevederi referitoare la protecția invenției prin brevet de scurtă durată. Principalele avantaje ale protecției prin acest brevet constau în examinarea simplificată și rapidă, cerințe mai mici față de activitatea inventivă (comparativ cu brevetele tradiționale), cheltuieli mai mici pentru obținerea protecției. Și, deși protecția se acordă pe un termen mai redus (6 ani), acesta este suficient ca invenția să fie valorificată pe deplin, iar valabilitatea brevetului de scurtă durată poate fi prelungită până la 10 ani.

AGEPI a efectuat monitorizarea activității organizațiilor de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor în ceea ce privește modul de colectare și repartizare a remunerației de autor acumulată în baza licențelor eliberate beneficiarilor, supravegherea respectării legislației de către aceste organisme, acordarea consultanței în vederea valorificării operelor în țară sau în străinătate, întocmirea contractelor la solicitarea autorilor, titularilor de drepturi sau utilizatorilor. Colaborarea cu Uniunile de creație din Republica Moldova în baza unor acorduri de colaborare, cu Uniunea Producătorilor de Fonograme și Videograme, Asociația «Drepturi de Autor și Conex» din Republica Moldova (AsDAC) aduce deja rezultate.

În baza convențiilor internaționale la care țara

noastră este parte, AGEPI supraveghează și respectarea drepturilor autorilor și titularilor de drepturi din străinătate atunci când operele lor sunt valorificate pe teritoriul RM, colaborând cu un șir de asociații ale titularilor de drepturi: Federația internațională a industriei de fonograme (IFPI), Coaliția pentru protecția drepturilor de proprietate intelectuală (CIPR), Asociația europeană a titularilor de drepturi REACT Network, reprezentanții BSA (Business Software Alliance), Microsoft ș.a.

În conformitate cu prevederile articolului 108 lit. g) al Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, care se referă la înregistrarea rezultatelor cercetărilor științifice ale organizațiilor din sfera științei și inovării, în anul de bilanț Grupul comun de lucru AGEPI-AȘM a definitivat proiectul Regulamentului cu privire la modul de înregistrare a lucrărilor din sfera științei și inovării și a rezultatelor cercetărilor științifice. Recepționarea și examinarea fișelor informative ale rapoartelor științifice în conformitate cu Lista programelor/proiectelor din sfera științei și inovării, finanțate de la bugetul de stat, a condus la examinarea și înregistrarea pe parcursul anului 2008 la AGEPI a 54 de fișe informative ale rapoartelor științifice. Totodată, AGEPI a editat Indexul „Rapoarte de cercetare din sfera științei și inovării. Culegere de rezumate” (2005-2007), vol. 1, precum și completează în permanență BD „Rezultate Științifice”.

În plan internațional, în anul 2008 AGEPI a asigurat monitorizarea tratatelor și convențiilor în domeniul proprietății intelectuale la care Republica Moldova este parte (raportul privind implementarea acestora fiind prezentat semestrial Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene), precum și participarea țării noastre la lucrările Comitetelor și Grupurilor de lucru ale OMPI.

Colaborarea regională în domeniul PI s-a axat în anul 2008 pe negocierile privind semnarea unui Program de colaborare bilaterală în domeniul PI între Oficiul European de Brevete (OEB) și AGEPI. În cooperare cu Comisia de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante a MAIA și cu participarea Uniunii Internaționale pentru Protecția Soiurilor Noi de Plante (UPOV), AGEPI a organizat în septembrie 2008 Seminarul național „Protecția soiurilor de plante în Republica Moldova”. Reuniunea a fost consacrată Jubileului de 10 ani de la aderarea Republicii Moldova la UPOV.

Reprezentantul AGEPI a participat, de asemenea, la lucrările sesiunilor anuale ale Echipei de Specialiști în domeniul Proprietății Intelectuale (TOS-IP) din cadrul Comisiei Economice a Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE).

La cea de-a 20-a ședință a Consiliului Administrativ al Organizației Eurasiatice de Brevete (OEAB)

la care Republica Moldova este parte, țara noastră a preluat de la Republica Armenia președinția Consiliului pentru anii 2009-2010.

În noiembrie 2008 AGEPI, în comun cu Oficiul Eurasiatic de Brevete (OEAB) și Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic (AITT), a organizat la Chișinău Conferința internațională științifico-practică cu genericul "Inovarea în susținerea IMM".

În anul de referință a avut loc extinderea relațiilor de colaborare cu mai multe oficii de proprietate industrială și drept de autor din lume, inclusiv cu Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România (OSIM) și Oficiul Român pentru Dreptul de Autor (ORDA).

Susținerea inventatorilor și inovatorilor constituie un alt aspect important al activității AGEPI. Astfel, pe parcursul anului 2008, grație asistenței acordate de către AGEPI, inventatorii din Republica Moldova au participat la următoarele expoziții internaționale de invenție, tehnici și produse noi:

- Salonul Internațional de Proprietate Industrială „Arhimede” (ediția IX), Moscova;
- Salonul Internațional de Invenții, Procedee și Produse noi, Geneva;
- Salonul de invenție „Proinvent”, Cluj, România;
- Salonul Internațional de Invenție, Iași, România;
- Salonul internațional de Invenții „Novoe Vremea”, Sevastopol, Ucraina;
- Salonul de invenție de la București, România;
- Salonul Internațional de Invenții și Noi tehnologii, Bruxelles, Belgia.

Participarea la aceste saloane s-a soldat cu înscrierea în palmaresul inventatorilor moldoveni a 42 de medalii de aur, 45 de argint și 11 de bronz.

În vederea promovării celor mai valoroase și necesare invenții, AGEPI a prezentat listele tematice a circa 100 de invenții brevetate în ultimii 5 ani pentru promovarea lor în cadrul Clubului de afaceri „Știința & Business”, organizat de MRDA și AȘM.

Încurajarea și susținerea activității IMM se află pe parcursul ultimilor ani pe agenda structurilor guvernamentale și nonguvernamentale din majoritatea țărilor lumii. În contextul dat, menționăm că AGEPI a sprijinit și în anul de bilanț în mod expres aspirațiile inovatoare ale IMM. Cele mai importante acțiuni au fost:

➤ acordarea unor facilități la taxele pentru înregistrarea și protecția obiectelor de proprietate intelectuală. Astfel, la capitolul inovații reducerile de taxe constituie 15 la sută din cele stabilite, la desene și modele industriale – 35 la sută, iar la mărci de produse și servicii – 50 la sută;

➤ susținerea IMM pentru participare la expozițiile și saloanele internaționale de invenție;

➤ organizarea diverselor seminare, conferințe, mese rotunde pentru managerii și specialiștii IMM

în vederea familiarizării lor cu potențialul proprietății intelectuale;

➤ diseminarea informației privind activitatea în domeniul protecției proprietății intelectuale și invențiile pasibile de implementare prin intermediul publicației periodice „AGEPI Info (Bursa invențiilor)”, al emisiunilor radio și TV, mass-media etc.

Acordarea asistenței necesare activităților de inovare a IMM de către AGEPI s-a materializat în anul de bilanț prin propagarea modelului inovațional de creștere economică și lansarea serviciilor de prediagnoză a proprietății intelectuale la întreprinderi.

Trebuie să menționăm faptul că actualmente în lume se cheltuiesc anual o mie de miliarde de dolari pentru cercetare și dezvoltare. În acest context, AGEPI s-a încadrat activ în Agenda de dezvoltare a OMPI care urmărește construirea unei infrastructuri mondiale a cunoașterii, ce va cuprinde baze de date ale informației tehnologice, științifice și publice cu accesare gratuită, funcționabile la standarde comune pentru un schimb universal de informații cu toate țările membre.

În vederea realizării dezideratelor privind instruirea în domeniul PI, AGEPI a organizat în anul de referință o serie de seminare tematice la USMF, UCCM, UTM, ASEM, la diverse institute ale AȘM, MAIE și MDI etc.

Pe parcursul anului 2008 au fost actualizate programele de studii ale cursurilor organizate de AGEPI, 24 de persoane obținând calificarea „Consilier în Proprietate Intelectuală”. La solicitarea AGEPI, Ministerul Educației și Tineretului a acceptat includerea, cu titlu opțional, a cursului „Introducere în proprietatea intelectuală” în Curricula universitară.

Din prioritățile activității AGEPI pentru anul 2009 le vom menționăm aici pe cele mai importante: perfecționarea cadrului normativ în vederea implementării actelor legislative, armonizate cu *acquis*-ul comunitar, prin elaborarea și aprobarea regulamentelor de aplicare a noilor legi; realizarea prevederilor Agendei de cooperare RM-UE pentru anul 2009 în domeniul PI; crearea serviciului de gestionare a PI și transfer tehnologic la instituții și întreprinderi; prediagnoza PI la întreprinderi; intensificarea colaborării cu instituțiile de învățământ superior din republică în domeniul instruirii cadrelor; amplificarea colaborării cu instituțiile administrației publice centrale în domeniul respectării drepturilor de PI, luptei cu contrafacerea și pirateria; organizarea unui concurs privind valorificarea de către IMM a potențialului lor intelectual prin implementarea în producție a OPI etc.